

Datum van inontvangstneming : 29/09/2016

Uittreksel uit de uitspraak van de High Court van 12 mei 2016 waarnaar wordt
verwezen in het verzoek om een prejudiciële beslissing

Zaak C-470/16*

Stuk ingediend door:

High Court (Ierland)

Naam van de zaak:

North East Pylon Pressure Campaign en [REDACTED]

Datum van indiening:

22 augustus 2016

[OMISSIS]

Feiten

2. In het kader van het voorliggende verzoek tot verlof wordt opgekomen tegen de vergunningsprocedure voor de aanleg van een 400 kV Noord/Zuid-elektriciteitsinterconnector die vanaf Woodlands Station, Co. Meath, via Cavan en Monaghan naar een gepland onderstation in Turleenan, Moy, Co. Tyrone, loopt.

3. De eerstgenoemde verzoekende partij is in november 2007 opgericht naar aanleiding van de aankondiging van het voorgenomen Noord/Zuid-elektriciteitsinterconnectorproject. Zij vertegenwoordigt een groot aantal belanghebbenden en lokale grondeigenaren, tot wie de als tweede genoemde verzoekende partij behoort.

4. Verordening nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur en tot intrekking van beschikking nr. 1364/2006/EG en tot wijziging van de verordeningen (EG) nr. 713/2009, (EG) nr. 714/2009 en (EG) nr. 715/2009 (energie-infrastructuurverordening) is vastgesteld met het oog op de Europese energie-infrastructuur. Die verordening had een categorie infrastructurele werken op het oog die als projecten van gemeenschappelijk belang werden aangeduid, en die in twee fasen ter hand moesten worden genomen, een procedure vóór de aanvraag en een wettelijke fase. Deze verordening is in juni 2013 in werking

* Procestaal: Engels.

getreden. Artikel 8 van de verordening draagt de lidstaten op om uiterlijk op 16 november 2013 voor de toepassing van die verordening een bevoegde instantie aan te wijzen.

5. De Noord/Zuid-interconnector is op 14 oktober 2013 aangewezen als een „project van gemeenschappelijk belang” in de zin van de verordening.

[OMISSIS]

Is het beroep voorbarig?

208. Het is algemeen aanvaard dat, wanneer een verzoeker via rechterlijke toetsing (met name via een verbod) probeert te verhinderen dat het verwerende bestuursorgaan een besluit neemt, dit beroep als voorbarig kan worden verworpen. Zo werd bijvoorbeeld in de zaak *Huntstown Air Park Ltd. / An Bord Pleanála* [1999] 1 I.L.R.M. 281 (Geoghegan J.), voorbarig geacht een beroep tegen een beslissing van de raad van bestuur om partijen niet te verplichten rapportages over te leggen met betrekking tot een voorgenomen bouwproject, omdat de raad die beslissing te allen tijde kon heroverwegen. [Ook werd geoordeeld dat die beslissing buiten de reikwijdte van de (toegegeven: anders geformuleerde) wettelijke voorganger van artikel 50 viel]. In de zaak *Phillips / Medical Council* [1992] I.L.R.M. 469, merkte J. Carroll op (zie blz. 474-475) dat „*de rechterlijke toetsing niet bedoeld is om vooraf de leiding te nemen over de bestuurlijke procedure [...] Aangezien de High Court niet kan voorspellen of voorschrijven hoe de conclusies [...] zullen luiden, kan een beroep dat strekt tot het verbieden van een onderzoek op grond dat het noodzakelijkerwijs nietig zal blijken, evenmin slagen*”. Deze uitspraak is gevolgd in de zaak *Carroll v. Law Society of Ireland* (niet gepubliceerd, Supreme Court, McGuinness J., 19 januari 1999).

209. Hoewel er geen absolute regel bestaat dat „certiorari” (rechtmatigheidstoetsing achteraf) in alle omstandigheden de voorkeur verdient boven een verbod, bestaat er wel een algemene voorkeur om de procedure op haar beloop te laten, met name indien het een rechterlijke of semi-rechterlijke procedure is, om vervolgens voor de uitkomst toetsing open te stellen. Hiervoor gelden de argumenten die ik eerder heb genoemd – het voorkomen van de onnodige inzet van de beperkte middelen van de rechter, het voorkomen van onnodige onderbrekingen van bestuurlijke procedures en het voorkomen van belemmeringen van het recht op toegang tot de rechter, waarvan sprake zou zijn indien een eiser telkens als er een bepaalde stap wordt gezet, om rechterlijke toetsing zou moeten vragen in plaats van het definitieve besluit af te wachten.

210. Gelet hierop is het betoog van verzoeksters (schriftelijke opmerkingen, punt 12) dat „*er geen legitieme belangen mee zijn gediend om te moeten wachten tot het definitieve besluit van verweerster*” ongegrond. Zoals de raad van bestuur in zijn schriftelijke opmerkingen terecht stelt (punt 69), proberen verzoeksters „*in*

feite juist die procedure te laten verbieden die is bedoeld voor de behandeling van hun klachten”.

211. Uit de talrijke argumenten die ik eerder in deze uitspraak heb genoemd, volgt dat verzoeksters al hetgeen zij naar voren hebben gebracht, ook in het kader van de rechterlijke toetsing aan de orde kunnen en mogen stellen indien zij een voor hen nadelig besluit over de betrokken bouwvergunning hebben ontvangen, ingeval de raad tot die beslissing komt, een en ander uiteraard op voorwaarde dat de rechter ervan overtuigd is dat er voor een dergelijk beroep gegronde redenen bestaan.

212. Hoewel deze benadering al nodig zou zijn om de redenen die ik eerder heb genoemd, ongeacht of het beroep tijdens de planningsfase is ingesteld, vormt het feit dat dit laatste het geval is reden temeer om het beroep op dit moment als voorbarig aan te merken. Zoals hierboven uiteengezet, geldt voor een tot verbod strekkend beroep op gronden als hier aan de orde in dit stadium slechts de eis van aannemelijkheid in plaats van de eis van gegronde redenen, terwijl een beroep tegen een besluit tot verlening van een bouwvergunning moet voldoen aan de strengere toets of er gegronde redenen zijn. Het zou ongepast zijn om een eiser toe te staan de door de wetgever voor dit soort beroepen (of soortgelijke beroepen, zoals die in verband met immigratiekwesities) beoogde hogere drempel te omzeilen door het beroep in de vorm te gieten van een verbodszaak voorafgaand aan het eindbesluit.

213. Indien de rechter in deze zaak eerst de omzeiling van de bedoeling van de wetgever zou afkeuren, dan kan hij niet vervolgens dergelijke beroepen stimuleren door deze (via een ruime lezing van artikel 50 of instructie 84, regel 21) nog vóór de vaststelling van het eindbesluit als passend of zelfs noodzakelijk aan te merken. Een dergelijk beroep moet dus als voorbarig worden beschouwd. De bouwvergunning kan nog worden geweigerd, in welk geval verzoeksters geen klachten meer zullen hebben. Indien de vergunningaanvraag wordt toegewezen, en verzoeksters in dat stadium nog behoefte hebben aan rechterlijke toetsing, dan zullen zij in overeenstemming met de bedoeling van de wet moeten aantonen dat er gegronde redenen zijn. Een uitlegging die inhoudt dat het voorliggende beroep voorbarig is, is in lijn met de bedoeling van de wet en draagt het best bij tot een spaarzaam gebruik van de middelen van de rechter.

214. Een beroep van dit type moet dus als voorbarig worden aangemerkt, niet alleen in relatie tot kwesities die specifiek door het bestuursorgaan kunnen worden opgelost (in dit geval alles behalve de betwisting van de ministeriële aanwijzing), maar ook in relatie tot alle kwesities die praktisch gesproken bij een gunstig besluit tot een oplossing komen (zo wordt, indien de raad van bestuur tot een voor EiGrid ongunstige beslissing komt, de betwisting van de aanwijzing opgelost doordat daaraan het belang komt te ontvallen).

215. De raad van bestuur (of willekeurig welk ander bestuursorgaan) moet kunnen profiteren van een vermoeden dat hij rechtmatig zal handelen: *dune / Director of Public Prosecutions* [1981] I.L.R.M. 17 (High Court, Gannon J.); *Comhaltas Ceolteorf Eireann / Dun Laoghaire Corporation* (niet gepubliceerd, High Court, Finlay P., 14 december 1977); *Lancefort Ltd. / An Bord Pleanala* [1997] 2 I.L.R.M. 508 (McGuinness J.); *Weston / An Bord Pleanala* [2010] IEHC 255 (niet gepubliceerd, High Court, Charleton J., 1 juli 2010) *Craig / An Bord Pleanala* [2013] IEHC 402 (niet gepubliceerd, High Court, Hedigan J., 26 augustus 2013); *Klohn / An Bord Pleanala* [2009] 11.R. 59 (MacMahon J.); *Harrington / An Bord Pleanala* [2014] IEHC 232 (niet gepubliceerd, High Court, O'Neill J., 9 mei 2014); *Ratheniska Timahoe en Spink (R.T.S.) Substation Action Group / An Bord Pleanala* [2015] IEHC 18 (niet gepubliceerd, High Court, Haughton J., 14 januari 2015). Dat vermoeden kan worden weerlegd indien er duidelijke aanwijzingen zijn dat zij niet rechtmatig zullen handelen. Van een zodanige duidelijke aanwijzing is in deze zaak echter geen sprake. Op het merendeel van de stellingen van verzoeksters kan de raad te zijner tijd zelf tot een voor hen gunstige beslissing komen. Dit gegeven, in combinatie met het vermoeden dat de raad correct zal handelen, is ook een reden om de voorkeur te geven aan „certiorari” boven een beroep tot verbod.

216. Zoals J. White heeft opgemerkt in de zaak *An Taisce / An Bord Pleanala* [2015] IEHC 633 (niet gepubliceerd, High Court, 9 oktober 2015), „is het niet aan de rechter om zich te mengen in de beslissing op een vergunningaanvraag” (punt 71). Hij gaf vervolgens aan dat de rechter zou ingrijpen indien de raad van bestuur het betrokken artikel van de richtlijn onjuist zou hebben uitgelegd, waaruit blijkt dat het hier niet gaat om een volledig rigide regel, hoewel ik wel van mening zou zijn dat die conclusie op een betrekkelijk ongebruikelijk geval ziet waarin de raad een duidelijke fout zou hebben gemaakt die een ingrijpen vóór het definitieve besluit rechtvaardigde.

217. Het feit dat verzoekster meent dat de gebreken in de aanvraag zodanig zijn dat de raad niet meer bevoegd is, staat los van het feit dat de procedure bij de raad van bestuur binnen de G.v.D.P.P.-benadering een passendere voorziening is. Het gaat er niet om of in dit stadium theoretisch kan worden beredeneerd dat de procedure niet zou dienen plaats te vinden. Waar het om gaat is of het op beleidsmatige overwegingen de voorkeur verdient om alle rechtsmiddelen uit te putten, wat het geval is.

218. Andere gevallen waarin ingrijpen geboden kan zijn, betreffen die waarin sprake is van een duidelijke en flagrante of bijzondere inbreuk op de natuurlijke gerechtigheid, in welk geval het algemene belang om via een verbod in te grijpen zwaarder weegt dan het algemene belang om de uitkomst af te wachten. Hoewel verzoeksters zich beroepen op de natuurlijke gerechtigheid, en schending van de natuurlijke gerechtigheid in beginsel een grond voor verlop kan vormen (zie *Glover / B.L.N. Ltd.* [1973] I.R. 388 (Walsh J. (6 Dalaigh C.J. met instemmende

mening) is geen van de aangevoerde schendingen zo duidelijk en flagrant dat een uitzondering op de algemene regel gerechtvaardigd is.

219. Indien de gevreesde schade niet bestaat in een onvermijdelijk onrecht, dan is een verbod in het algemeen niet passend.

Is er in dit stadium sprake van zodanige schade voor verzoeksters dat van de normale regel inzake voorbarigheid dient te worden afgeweken?

220. Keane voert aan dat ook indien dit soort beroepen voorbarig wordt geacht, het voorliggende beroep in de bijzondere omstandigheden van verzoeksters niet voorbarig is, en wel om verschillende redenen.

221. Ten eerste stelt hij dat verzoeksters momenteel worden benadeeld vanwege de enorme kosten gemoeid met hun vertegenwoordiging op een hoorzitting. Hij stelt dat de gemaakte juridische kosten om en nabij 600 000 EUR kunnen bedragen, en om die reden betoogt hij dat van verzoeksters niet kan worden verwacht dat zij aan de procedure deelnemen, gegeven het feit dat zij daardoor financiële schade lijden.

222. Mij lijkt echter dat de kosten van juridische vertegenwoordiging in een gerechtelijke of bestuurlijke procedure in beginsel geen reden kunnen zijn, althans niet in het algemeen, om een verzoeker verlof te verlenen om via een beroep tot verbod te ageren in plaats van via „certiorari”. Indien juridisch kosten als een dergelijke reden zouden worden aangemerkt, dan zou dat de in de wet vastgelegde duidelijke voorkeur voor „certiorari” boven een verbod wezenlijk ondermijnen. Gegeven dat een verbod in strafrechtelijke zaken al „uitzonderlijk” is, is die opvatting moeilijk te rijmen met het feit dat een beschuldigde die niet voor rechtsbijstand in aanmerking komt, zich evenals deze verzoekers kan verweren met de stelling dat hij juridische kosten moet maken.

223. Verder komt het mij voor dat de mate waarin verzoeksters gebruik maken van juridische vertegenwoordiging, hun eigen verantwoordelijkheid is. Niet is aangetoond dat zij geen mogelijkheden hebben om hun zaak via beperktere interventies en schriftelijke stukken te bepleiten. Hiermee wil ik geenszins afdoen aan de energie en bekwaamheid waarmee de juridische adviseurs van verzoeksters hun belangen hebben behartigd. Het gaat mij er echt om dat het geheel aan verzoeksters is om te bepalen of zij zich in het kader van een hoorzitting überhaupt wensen te verzekeren van juridische vertegenwoordiging en, zo ja, in welke mate.

224. Het tweede aspect dat Keane aanvoert is dat alle door verzoeksters voor de hoorzitting gemaakte juridisch kosten niet meer voor vergoeding in aanmerking komen indien de vergunningaanvraag wordt ingetrokken, zoals eerder is gebeurd, en dat dergelijke juridische kosten zelfs indien het tot een volledige behandeling op een hoorzitting komt, slechts zelden worden vergoed.

225. Mijns inziens noopt deze klacht tot een algemener publiekrechtelijk beroep tegen de wetgeving of de besluiten van de raad van bestuur en biedt zij mij niet zozeer een grondslag op basis waarvan ik door het verlenen van verlof kan ingrijpen in de procedure. Als deze aanvraag wordt ingetrokken en de kosten van verzoeksters op dat moment niet meer voor vergoeding in aanmerking komen, dan kunnen zij – zoals zij eerder ook hebben gedaan – besluiten juridische stappen te zetten tegen EirGrid of de Staat. Indien de kwestie inhoudelijk wordt beslecht en de raad weigert om verzoeksters een kostenvergoeding toe te kennen, dan staat tegen die beslissing het rechtsmiddel van rechterlijke toetsing open. Deze aspecten lijken in dit stadium geen basis te vormen voor rechterlijk ingrijpen via een verbod.

226. Ten derde stelt Keane dat de grond van zijn cliënten als gevolg van de vergunningprocedure aan waarde verliest en dat de schade „tastbaarder” wordt naarmate de procedure vordert. Dit lijkt eerder een argument om de procedure spoedig af te ronden dan om te eisen dat deze wordt gerekt door de procedure hangende de uitkomst van de rechterlijke toetsing aan te houden. Deze stelling vormt in dit stadium geen reden om verlof voor een verbod te verlenen.

227. Ten vierde stelt Keane dat de raad van bestuur ingevolge artikel 6 van de 2000 Act (wet uit 2000) bevoegd is opmetingen te verrichten (en ingevolge artikel 8 van die wet mogelijk bevoegd is informatie in te winnen, hoewel dat enkel voor plaatselijke autoriteiten lijkt te gelden). Egan wijst erop dat een eigenaar ingevolge artikel 252 mag weigeren derden op zijn grond toe te laten; dit geschil wordt dan beslecht door de District Court, waarbij artikel 202 van de 2000 Act voorziet in schadevergoeding. Het argument dat verzoeksters nu schade lijden omdat hun grond eventueel voor het doen van opmetingen mag worden betreden, is – zoals Egan betoogt – „zeer theoretisch”. Wanneer hiertoe voor het doen van opmetingen wordt overgegaan, vormt dit een de minimis-inbreuk op eigendomsrechten die niet een zodanig substantiële benadeling tot gevolg heeft dat in dit stadium verlof tot rechterlijke toetsing kan worden verleend.

228. Ten slotte is betoogd dat verzoeksters vanwege de tot dusverre gemaakte procedurefouten niet meer kunnen deelnemen aan de hoorzitting. Naar mijn oordeel is dit niet het type argumenten dat bij de rechter een welwillend oor zou horen te vinden. Tenzij er sprake is van een evident flagrante schending van de natuurlijke gerechtigheid, wat hier niet zo is, mag van een verzoeker zelfs bij een lastig bestuursorgaan worden verwacht dat hij doorzet en probeert er het beste van te maken. Indien verzoeksters de strijd wensen te staken, dan is dat hun keuze, maar in dit stadium acht ik het niet acceptabel om dat in dit stadium de raad van bestuur aan te rekenen.

Dient het beroep op discretionaire gronden wegens vertragen of traineren te worden verworpen?

229. Egan betoogt dat verzoeksters onbillijk hebben gehandeld door te elfder ure tijdens (of aan het begin) van een hoorzitting beroep in te stellen, en dat dit beroep op discretionaire gronden dient te worden verworpen. Zij beroept zich op *Mulcreavy / Minister for the Environment* [2004] 11.R. 72 [Keane C.J., (met instemmende mening van Hardiman en McCracken JJ.)] en *O'Flynn / Mid-Western Health Board* [1991] 2 I.R. 223 op blz. 236, [Hederman J. (met instemmende mening van Finlay C.J., Griffin, McCarthy, O'Flaherty JJ.)]. Dit argument is in essentie ontleend aan vertraging. In dezelfde aangelegenheid kan verzoeksters uiteraard niet zowel vertraging als voorbarigheid worden verweten.

230. De derde partij voert meer in het bijzonder aan dat het beroep moet worden verworpen wegens traineren overeenkomstig instructie 84, regel 21, lid 6.

231. Het komt mij voor dat, aangezien de voorliggende vordering voor een wezenlijk deel Unierechtelijke rechten betreft, een bepaling van Iers recht (waaronder instructie 84, regel 21, lid 6) inzake het weigeren van verlof (of het verlenen daarvan) voor een verzoek dat binnen bepaalde termijnen is ingediend, eenvoudigweg niet van toepassing is. Een dergelijke bepaling kan enkel van toepassing zijn op vorderingen gebaseerd op nationaal recht omdat de toepassing ervan op vorderingen die Unierechtelijke rechten betreffen, onverenigbaar zou zijn met het Unierecht: zie de recente uitspraak in de zaak *Shindler / Chancellor of the Duchy of Lancaster* [2016] EWHC 957 (Admin) (28 april 2016) van Lloyd Jones L.J. in punt 59, onder aanhaling van zaak C-406/08 *Uniplex (UK) Ltd / NHS Business Services Authority* [2010] ECR I-817, punten 41-43; *R. (Berky) / Newport City Council* [2012] EWCA Civ 378; [2012] 2 C.M.L.R. 44.

232. Zelfs indien ik dit verkeerd zie, dan geldt dat indien een verbod geen passende voorziening is, het verzoek in deze zaak dan op die grond moet worden afgewezen en niet vanwege vertraging. Indien een verzoeker wiens verzoek op die grond is afgewezen, vervolgens in een later stadium na vaststelling van het definitieve besluit tijdig een beroep tot „certiorari” instelt, dan kan hem geen vertraging worden verweten en kan hij niet worden geconfronteerd met negatieve gevolgen wegens het instellen van een vertraagd tot een verbod strekkend beroep. Dergelijke „vertraging” binnen een als zodanig voorbarig beroep kan in het stadium van „certiorari” logischerwijs en redelijkerwijs niet aan een verzoeker worden tegengeworpen.

Weigering van verlof laat het recht van verzoeksters om deze kwesties te gelegener tijd opnieuw voor te leggen onverlet

233. Hoewel uit het voorgaande volgt dat het voorliggende verzoek om verlof moet worden afgewezen, zal ik dit doen onder uitdrukkelijk voorbehoud van het recht van verzoeksters om het ene of het andere of alle betrokken punten opnieuw

voor te leggen in het kader van een mogelijk nieuw verzoek om rechterlijke toetsing, mits zij gegronde redenen daarvoor aannemelijk kunnen maken, naar aanleiding van een eventuele toewijzing van de aanvraag van EirGrid.

234. Mijn beslissing dat deze kwesties niet te laat zijn voorgelegd, beoogt uitdrukking te zijn van een algemene benadering van publiekrechtelijke of [...] beroepen die in mijn ogen het meest bevorderlijk is voor de samenhang in het rechtssysteem en de beste bescherming biedt voor de rechten van alle betrokkenen. Meer in het bijzonder geldt echter dat deze beslissing wat betreft de betrokken kwesties gezag van gewijsde heeft in enige toekomstige rechtszaak tussen partijen waarin om rechterlijke toetsing wordt verzocht. De behoorlijke rechtspleging en de wens om herhaalde rechtszaken over dezelfde kwesties tussen dezelfde partijen te voorkomen pleiten ervoor om deze beslissing in eventuele toekomstige geschillen tussen partijen als bindend te beschouwen. Door dit aspect nu te beslechten beoog ik uit te sluiten dat partijen in het kader van enig toekomstig verzoek om rechterlijke toetsing bezwaren aanvoeren die ik nu verwerp, zoals dat verzoeksters op dat moment te laat zouden zijn met het naar voren brengen van punten die zij ook al in deze procedure te berde hebben gebracht, of dat zij op dat moment enigerlei nadeel ondervinden als gevolg van het feit dat zij er niet in zijn geslaagd verlop te verkrijgen vóór de uiteindelijke verlening van de bouwvergunning. Gelet op de tijd en energie die deze kwestie al in beslag heeft genomen, zou het op zijn minst indruisen tegen een spaarzame aanwending van gerechtelijke middelen om partijen de gelegenheid te geven deze kwesties in een toekomstige rechtszaak opnieuw ter discussie te stellen, bijvoorbeeld door het als aanvaardbaar te beschouwen dat zij betogen dat verzoeksters dan te laat zullen zijn wanneer zij in de toekomst binnen 8 weken na het eindbesluit beroep instellen.

235. Het komt soms voor dat een rechter ten gunste van een partij beslist op basis van een redenering die deze partij onverteerbaar vindt. In dergelijke omstandigheden dient de rechter bereid te zijn om een beschikking in zodanige bewoordingen te gieten dat die partij desgewenst hoger beroep kan instellen (ik heb deze benadering gesteund in de zaak *Li / Minister for Justice and Equality* (No. 2) [2015] IEHC 747 (niet gepubliceerd, High Court, 25 november 2015), punt 7, en *W.T. v. Minister for Justice and Equality* [2015] IEHC 108 (niet gepubliceerd, High Court, 15 februari 2016), punt 28). Door in deze beschikking te bepalen dat zij het recht van verzoeksters om deze punten in de toekomst opnieuw voor te leggen (mits gegronde redenen aannemelijk worden gemaakt), onverlet laat, beoog ik dit probleem te ondervangen. Hierdoor hebben alle partijen aanknopingspunten voor een hoger beroep, mochten zij daartoe willen overgaan. Uiteraard is hiermee enkel bedoeld dit in voorkomend geval te faciliteren, en beslist niet als aanmoediging.

236. Ik benadruk dat partijen in het kader van een eventueel nieuw verzoek om rechterlijke toetsing gegronde redenen aannemelijk moeten kunnen maken, willen zij met succes kunnen opkomen tegen het eindbesluit. De toets zou dan gelden

voor elk aspect van de zaak waarop dat verzoek berust, met inbegrip van de betwisting van de ministeriële aanwijzing indien aan de hand van die betwisting wordt betoogd dat het eindbesluit onrechtmatig is (zie naar analogie de uitspraak van Kelly J. in de zaak *Kinsella / Dundalk Town Council*).

237. Om een gordiaanse knoop van procedurele verwarring te voorkomen die zou kunnen ontstaan indien een hogerberoepsrechter tot een ander oordeel zou komen dan ten grondslag ligt aan mijn beslissing dat artikel 50 van de 2000 Act niet van toepassing is op enig in deze procedure aan de orde zijnd aspect, geef ik te kennen dat ik de zaak aan mij zou wensen te houden met het oog op enig verzoek om toelating tot hoger beroep dat alsdan zou kunnen worden gedaan. Uiteraard komt dit alles niet aan de orde indien de mijns inziens passendere procedure wordt gevolgd, namelijk dat verzoeksters simpelweg het eindbesluit afwachten en dit besluit desgewenst dan aanvechten in een toekomstige procedure waarin artikel 50 zonder twijfel van toepassing zou zijn.

238. Alvorens af te ronden wil ik nog opmerken dat het vanuit het perspectief van verzoeksters wellicht ongelukkig is dat er, gegeven het gewicht van de in beroep opgeworpen vragen, een evenwicht moest worden gevonden tussen het belang om snel te beslissen (met het oog op de lopende hoorzitting) en het belang om een uitvoerige beslissing te geven. De wijdvertakte gevolgen die de vragen in deze zaak kunnen hebben, noopte ertoe zwaarder de nadruk te leggen op laatstgenoemd belang. Zou het beroep eerder zijn ingesteld, dan had wellicht ook meer recht kunnen worden gedaan aan het eerstgenoemde belang, maar zoals hierboven opgemerkt, is het verzoek enigszins „te elfder ure” ingediend, aangezien ik het pas de ochtend van de hoorzitting voor mij kreeg. Daarnaast weerspiegelt de in beslag genomen tijd ook de noodzaak om naar behoren aandacht te besteden aan het zeer deskundige en gedegen betoog van Keane namens verzoeksters. De noodzaak om in deze zaak voorrang te geven aan grondige bestudering boven voortvarendheid illustreert nog maar eens het centrale punt in deze uitspraak: dat er geen oplossingen zijn, maar enkel compromissen.